

Ministrstvu za okolje in prostor RS

Datum: 18. 12. 2019

Zadeva: Pripombe na Smernice za dokazovanje pogojev za odvzem volka iz narave z odstrelom

V imenu Združenja občin Slovenije podajamo naslednje pripombe na pripravljeni osnutek Smernic za dokazovanje pogojev za odvzem volka iz narave z odstrelom:

1. Točke 2.1., 2.2 in 2.3 v glavnini predstavljajo le prepis iz 9., 8. ali 7. člena Uredbe o zavarovanih prostoživečih živalskih vrstah (v nadaljevanju Uredba). Preuči se smiselnost prepisovanja uredbe, kar se lahko nadomesti zgolj s sklicem na uredbo.
2. V prvem odstavku točke 3.2 je navedeno, da je »Pogoj za izdajo dovoljenja ... tudi dokaz, da bo odstrel volka učinkovito odpravil ta problem oziroma da je z njim problem mogoče odpraviti.« Navedena določba je:
 - v celoti v neskladju z Uredbo, ki takšnega pogoja nikjer ne navaja, Navodila pa nimajo pristojnost uvajati novih pogojev, pač pa lahko le natančneje opredelijo način izvajanja postopka,
 - odraz zelo pomanjkljivega poznavanja stanja na terenu, saj po letih nenadzorovane in predvsem neregulirane rasti populacije nihče ne more zatrjevati, da bo realizacija odstrela rešila problem saj populacija volka že presega 130 osebkov, ki imajo vsi enak način prehranjevanja s plenjenjem, ki se lahko kadarkoli ponovi pri paši katerekoli drobnice, zato je takšen pogoj v celoti neizvedljiv. Dokaz je izdaja odločbe o odstrelu enega volka, ob realizaciji katere je zaradi prezasičenosti prostora s populacijo volka v istem mesecu prišlo do več zaporednih napadov z visokimi škodnimi posledicami.

Zaradi neskladnosti z uredbo in zaradi neizvedljivosti se navedeni pogoj iz navodil v celoti črta.

3. V točki 3.2.1. se črta 6. odstavek, ki opredelitev resne škode paralelizira s povsem neprimerljivo sodno prakso škode zaradi ptic. Navedena primerjava škode zaradi ptic ali škode zaradi volka je nerazumna, saj pri škodah zaradi napadov volka gre za množično pokončanje domačih vseh dosegljivih praviloma pašočih se domačih živali, ki lastnikom predstavljajo eksistenčno odvisnost, pokolov pa volk ne izvaja selektivno in ne le v obsegu ki ga rabi za vsakokratno hranjenje, pač pa uniči vse živali, ki jih doseže, in sicer na način, da jih v naglici pohabi čim večje število, da si omogoči čimbolj številčen plen. Pohabljene živali, ki se praviloma hudo poškodovane zatečejo do prvega zavetja, pa nato morajo pokončati lastniki sami, ZGS pa jih niti ne vključi v oceno škode. Predlaga se, da se primerjava kot v celoti neumestna, nevzdržna in zavajajoča ter zato povsem nestrokovna v celoti črta.
4. V 8. odstavku točke 3.2.1 se poskuša prikazati, da ekonomska škoda po napadih volka zaradi razdrobljenosti slovenskih kmetij sploh ni relevantna in ne more biti ocenjena kot resna škoda, saj morajo zaradi premajhnih kmetij marsikje lastniki opravljati še drugo redno delo in jim kmetijstvo ne predstavlja pretežno ekonomske dejavnosti. Zato naj bi kmetovali le iz navade »...reja živali pa jim predstavlja način življenja, ki se je oblikoval preko stoletij...« Takšna hipoteza predstavlja grdo diskreditacijo prizadevanjem lastnikov slovenskih malih kmetij in grobo podcenjevanje njihovega truda, da kljub neekonomičnosti poleg rednega dela skrbijo še za obdelanost slovenskega podeželja, na katerem večinsko sicer živi nekmečko prebivalstvo, zato je obdelanost pomembna že zaradi zagotavljanja kvalitetnega bivalnega prostora avtohtonega prebivalstva kot tudi za ohranjanje in razvoj drugih panog (turizem, šport in rekreacija, kolesarjenje, pohodništvo...).

Takšne trditve lahko enačimo s trditvijo, da ker je celotno slovensko podeželje pokrito z malimi kmetijami, ki jih kmetje obdelujejo le prostočasno in za zabavo, kmetovanje na podeželju sploh ne more utrpeti resne škode in ni relevantno ali se obdelava krajine prekine, podeželje pa se v celoti nameni zavarovanim živalskim vrstam, četudi zverem. Takšne trditve in insinuacije so seveda v celoti nesprejemljive in jih ni mogoče vključevati v strokovna gradiva, zato naj se navedeni odstavek v celoti črta, saj trop volkov tudi nikoli ne prizadene le posamične kmetije, ampak vse kmetije v svojem gravitacijskem območju, kar že samo zaradi tega predstavlja ustrezno relevantno resno škodo.

5. Poglavje 3.2.2. Prevlada javne gospodarske in socialne koristi v prvi vrsti navaja zaščito rastlinskih vrst, ki bi zamrle z zaraščanjem, ter tveganje upada

številčnosti avtohtonih domačih živali. Navedena tematika biotske raznovrstnosti ni temeljna karakteristika gospodarske še manj pa socialne koristi.

V tem poglavju, ki je v celoti pomanjkljivo obravnavano, je potrebno zajeti sociološke in demografske teme, problematiko izseljevanja podeželja, zlasti na robnih delih, kjer se pogosto gozdnatost že sedaj na robu sociološkega preživetja oziroma več kot 75-odstotna.

Prav tako je potrebno upoštevati, da so vlaganja v infrastrukturo v redko in razpršeno poseljeno podeželje izjemno visoka in se praviloma izvajajo iz javnih sredstev, zato jih ni dopustno izničiti s premalo pretehtanimi, tendencioznimi in zgolj enostransko presojanimi pojavi, kot je načrtno spodbujanje prezasičenosti prostora z nevarnimi zvermi, sploh če ni bilo implementacija slednjega poprej transparentno predstavljena javnosti in predhodno zagotovljeni vsaj minimalni pogoji za vzdržno sobivanje vseh deležnikov v prostoru, kot jih proučuje sociološka znanost.

V istem poglavju je napačno minimalizirana turistična dejavnost na podeželju, ki ni izolirana zgolj na planine, pač pa se vedno bolj intenzivno odvija po celotnem podeželju, zato je potrebno navedeni pojav obravnavati celovito in na osnovi relevantnih dejstev in javno dostopnih podatkov.

Pri tem je potrebno izpostaviti, da ne le turizem, pač pa tudi kmetijstvo samo je po svoji naravi ekonomska dejavnost, pri čemer ni bistveno, ali gre za dopolnilno ali osnovno dejavnost.

V poglavju je potrebno pozorneje proučiti tudi širšo diverziteto na podeželju že obstoječih gospodarskih dejavnosti, na katere bi lahko pojav preštevilčne populacije volka negativno ali vsaj v perspektivi negativno vplival.

Pri tem je potrebno posebej proučiti same ustavno zagotovljene pravice enakih možnosti in enakih pravic prebivalstva za delo in ustvarjanje ter z vso pozornostjo proučiti obseg tveganja za kršenje ustavno zagotovljenih pravic prebivalstva.

V navodilu naj se smiselno upoštevajo tudi izpostavljena dejstva iz srečanja gospodarskih interesnih organizacij z dne 17. 12. 2019, ki so povzeta v prilogi 1 teh pripomb.

6. 6. odstavek v poglavju 3.2.2 Zagotavljanje zdravja in varnosti ljudi izpostavlja, da v večini Evrope volovi živijo v kulturni krajini. Pri tem je potrebno primarno razjasniti, da ni problem sama prisotnost volka v kulturni krajini, pač pa:
- pretirana zaščita volka v primerjavi z ostalimi prebivalci podeželja, ki naj bi se vitalno prilagajali potrebam in zagotavljanju kakovostnim življenjskim pogojem volka
 - bolezni volka, pojave križancev;
 - prezasičenost slovenske kulturne krajine s preobsežno populacijo nevarnih zveri, ki poleg tega ob spodbujanju stroke eksponentno narašča;
 - odsotnost conacije območij glede na stopnjo varovanosti volka, zaradi česar se kot osrednje območje pojavnosti volka ščiti kar celotna Slovenija.

Zaradi navedenega je potrebno nemudoma pristopiti k določitvi območij, ki naj jih shematsko povzame tudi to navodilo, pri čemer naj se posluži izkušenj pri določitvi območij drugih zveri in izkušenj pri analiziranju konfliktnih situacij zaradi napadov volka, pri čemer naj se posebej upoštevata predvidljiv model širitve populacije volka v prihodnjih letih.

Pri conaciji naj se določi:

- območje osrednje prisotnosti volka,
 - območje izključno za prehajanje volka brez teritorialnih tropov ali posameznih osebkov
- in območje brez prisotnosti volka, med katerega naj se zaradi onemogočanja izvajanja zaščitnih ukrepov zaradi specifičnih geomorfoloških lastnosti reliefa vključi celotno alpsko in predalpsko območje Slovenije.

7. Iz navodil naj se v celoti izločiti tabela v poglavju 3.2.2, saj je v neskladju s slovensko Ustavo, in sicer najmanj s 17. členom, ki govori o nedotakljivosti človekovega življenja, med tem ko tabela preferira nedotakljivost volka v primerjavi z nedotakljivostjo človeka, saj je odstranitev volka kot edini ukrep predvidena šele, ko volk že poškoduje človeka.

Zagotavljanje varnosti in zdravja državljanov mora biti prvo vodilo tudi pri pripravi navedenih navodil, da se zagotovi njihova pričakovana strokovna raven, zato je potrebno primerljive klasifikacije izbirati bolj kritično ter pri tem upoštevati tudi slovenske razmere.

Posebej je potrebno proučiti strokovnost predloga o uporabi odvrtačal (dodatno je potrebno preveriti, ali je prebivalstvu za zaščito lastnik nevarnih zveri lahko zagotovi strelno orožje z gumijastimi naboj, kot se predlaga v navodilu), ki so

po izkušnjah v celoti neučinkovita tekom potekajočega napada volka, ko se volk osredotoči zgolj na plen in ostalih motilcev ne opazi.

8. Pri poglavju o varnosti in zdravju ljudi ni nikjer omenjen psihosocialni efekt, saj se pokoli praviloma dogajajo na družinskih kmetijah, ob pokolih se mora zato družina in celo otroci (napadi so v neposredni bližini domov) soočiti s pokolom domačih živali, ki so jih še pred kratkim negovali in skrbno vzdrževali, nato pa so priča zelo hudim prizorom hudo poškodovanih, včasih še živim živalim, ki jih volkovi objedajo preden jih pokončajo. Navedeno negativno vpliva na psihofizično stanje podeželskega prebivalstva, kar naj pripravljavci navodil povzamejo po iz spoznanj zdravniške stroke.
9. Glede sklepno navedenih zadovoljivih načinov obveščanja naj se prouči faktorje tveganja izpostavljene na srečanju gospodarskih interesnih organizacij z dne 17. 12. 2019, ki so povzeta v prilogi 1 teh pripomb.

Pri tem je potrebno zlasti:

- Glede varnostnih ograj upoštevati vsa spoznanja, ki so že navedena v strokovnih mnenjih GZS
- Ugotovitev, da višina ograje 160 cm ne zadošča, na strmih terenih niti dvakrat višja ograja ne zadošča.
- Ni razpolago proste delovne sile za postavitve in vsakodnevno zganjanje živali na varno, najema dodatne delovne sile ekonomika panoge ne prenese
- Tehnične ovire pri zagotavljanju napetosti, pašniki nepravilnih, pogosto podolgovatih oblik, zaradi zahtevnih strmih terenov ograj sploh ni mogoče namestiti.
- Zapletanje domačih živali v zaščitne mreže, kar vodi v hujša poškodovanja in pogin domačih živali
- Visoki stroški nameščanja, ki jih lastnik nevarnih zveri ne poplača v celoti, sredstva za vzdrževanje bremenijo lastnika
- Ograje na razgibanih in siceršnjih terenih ni mogoče namestiti na način, da bi je motiviran volk ne mogel spodkopati, zato že samo s tega vidika ni zanesljiva zaščita
- Poleti se živina in drobnica pase preko noči, k varnostne ograje niso primerno varovalo.

10. Nabava učinkovitih pastirskih psov večjega števila je ekonomsko nevzdržna spričo razdrobljene strukture kmetij, iz strokovnih mnenj ZGS izhaja, da je

učinkovitost tovrstne zaščite zelo slaba, zato naj se predlog navedenega ukrepa v celoti črta iz smernic.

11. V celoti naj se črta ukrep stalne prisotnosti pastirja tekom dne, saj je to povezano z dvoizmensko delovno silo, pri čemer navodila že sama predhodno ugotavljajo, da zaradi majhnosti slovenskih kmetij slednje ne morejo zagotavljati niti enega delovnega mesta in se kmetuje le dopolnilno, spričo zamikov delovnega časa se lastniki dobršen del leta vračajo domov že ob mraku in utrujeni, stalno dolgotrajno delo preko polnega delovnega časa pa ima neugodne psihofizične posledice na zdravje.

12. Iz predzadnjega odstavka naj se črta določba, ki prejudicira kratek čas izvedbe odstrela v dolžini enega meseca, saj izhaja iz nepoznavanja zahtevnosti same izvedbe odstrela, ki je pri volku še posebej zahteven, kot se je že izkazalo v praksi.

Prav tako naj se v istem odstavku črta določba, da je za podaljšanje dobe odstrela potrebno izvesti nov postopek, saj je dopustno tudi zgolj podaljšanje veljavnosti že izdanega dovoljenja.

13. V postopke je potrebno vključiti tudi lokalne skupnosti prizadetega območja, ki so najbolj relevanten predstavnik civilne družbe v primerjavi zgolj posamičnimi iniciativami, ki lahko zastopajo le mnenje treh ali več posameznikov, ali pa so celo iniciirano ustanovljene s strani interesnih ustanov, ki s spodbujanjem populacije volka pridobivajo nepovratna sredstva, ki so jih prispevali davkoplačevalci, ki večinsko ne podpirajo prezasičenosti območja z nevarnimi zvermi ali pa navedeno vsaj ni bilo transparentno preverjeno v ustreznih javnih razgrnitvah.

Imenovani predstavnik Združenja občin

Župan Občine Gorenja vas – Poljane

Milan ČADEŽ

Okrogla miza Podeželje na razpotju: zveri ali obdelana krajina?

V Občini Gorenja vas – Poljane je dne 17. 12. 2019 v organizaciji Sindikata kmetov Slovenije potekala okrogla miza na temo drastične širitve divjih zveri, ki povzročajo hude pokole na drobnici in s tem upad pašne reje ter zaraščanje zelene kulturne krajine, saj je sobivanje z zvermi v alpskem iz predalpskem svetu zgodovinsko izpričana utopija. Razpravljavci so si bili enotni, da so zaradi ogroženosti osnovnega bivanja in kmetovanja prvič v zgodovini vse kmečke organizacije stopile skupaj z istim ciljem, poenotene v iskanju rešitev, ki so: določitev dopustnega števila zveri, rajonizacija primernih območij za divje zveri, ki jim v predalpskem in alpskem prostoru ni mesta, ter ureditev zakonske podlage za hitrejšo izdajanje odločb za odstrel in ureditev rednega upravljanja.

Roman Žveglič iz Sindikata kmetov Slovenije je izpostavil, da je število zveri postalo nesprejemljivo visoko, volkovi so državna lastnina, edini deležniki, ki nosijo posledice, pa so kmetje, ki živijo od svojega dela in ob mesecu ne dobijo plače za razliko od pristojnih uradnikov, ki jim je za težave kmetov vseeno. Vsiljujejo se zaščitne ograje, pri čemer se zanemarija dejstvo, da se poleti živina pase ponoči, da je zaradi majhnosti kmetij povprečen kmet še zaposlen in si ne more privoščiti še dodatne večurne obveznosti umikanja živali iz paše na prostem, za kar tudi ni na voljo potrebne dodatne delovne sile. Zato zaščita ni rešitev, kot tudi niso rešitev odškodnine.

Roman Savšek iz Zveze društev rejcev drobnice Slovenije je opozoril na drastičen upad števila rejcev in rejnih živali: »Leta 2009 smo redili 170 tisoč živali, danes le 120 tisoč, kapaciteta prostora pa je 500 tisoč živali.« Ravno nasprotno pa je stanje glede zveri, saj je njihovo število drastično naraslo, kulturna krajina se zarašča, kot taka za turista ni zanimiva, zato ni mogoče dopustiti, da se zveri širijo na območja, kjer jih zadnjih 50 let ni bilo.

Marjan Hren iz Zveze lastnikov gozdov je izpostavil neobvladovanje problema, saj so odločevalci povsem zašli v slepo ulico, lokalne skupnosti imajo premalo besede, ne spoštuje se zasebna lastnina, ne upošteva se dejstvo, da bo pokrajina ostala zelena le pod pogojem, da jo bo še naprej obdelovalo tisoče pridnih rok.

Gostitelj okrogle mize župan Milan Čadež je ponovno izpostavil, da morajo prvo in zadnjo besedo pri odločanju o svojem prostoru imeti lokalne skupnosti in ni je evropske direktive, ki bi lahko kratila svobodo in ustvarjanje v teh krajih. Nič ne pride samo od sebe, imamo samo, kar naredimo z lastnimi rokami. Zato je pozval, da bi moral biti 17. december prelomen dan, po katerem se ne bomo več spraševali, ali bomo na našem podeželju res morali opustiti kmetovanje, ampak mora **današnja okrogla miza pustiti jasno sporočilo, da bomo v teh krajih delali naprej, še naprej obdelovali podeželje, še naprej vzrejali drobnico. Volka pa v teh krajih ne bo.**

Mag. Stane Bergant, ki je v Bruslju predstavil peticijo za zmanjšanje zveri v Sloveniji, je povedal, da je največji problem v evropski habitatni direktivi iz leta 1992, ko so bile zveri na robu izumrtja, pravni red pa jih kljub skokovitemu povečanju populacije še vedno strogo varuje, kar izkoriščajo tisti, ki na zvreh nekaj pridobijo in zaščito zlorablajo tudi za populistično kupovanje glasov in to z davkoplačevalskim denarjem. Tudi nevladne organizacije ne nosijo nobenih posledic nastalega stanja. Zanemarija se, da v alpskem svetu z razpršeno poselitvijo ni mogoče urediti zaščitenih pašnikov, živinoreja je zaradi naravnih danosti edina sprejemljiva panoga obdelave, kmetije so premajhne, zato je trud kmetov za obdelovanje podeželja toliko večji. Zaradi uničevanja sadov njihovega dela se motivacija ob vsakem

pokolu domačih živali zmanjšuje, predstavlja pa tudi psihičen problem, saj je videti takšno trpljenje domačih živali hud stres za družino in otroke.

Izpostavil je še, da je glavni cilj prepričati novo oblast EU da je prezasičenost območja z zvermi velik problem, zaskrbljujoče pa je, da domača politika ne ustvari pogojev za učinkovito upravljanje z divjimi zvermi. Pogreša tudi proaktivnost evropskih poslancev, a čeprav politika napako že priznava, pa srednji birokratski sloj, ki izvaja postopke, še vedno vztraja pri slepem ščitenju zveri. »Ob deratizaciji, ki poteka na krut način, se nihče nič ne vpraša, ko pa pridejo škodljivci na podeželje in začno uničevati sadove našega dela, pa nekateri nasprotujejo odstrelu. Kmet nosi vse negativne posledice napada na lastnino, kratena mu je večstoletna pravica do kmetovanja, ustavna pravica do enakosti, pravica do varnosti, pravica do dela, nekateri pa pričakujejo, da bo kar tiho.«

Miha Koprivnikar s Kmetijsko-gozdarske zbornice Slovenije je opozoril na napačno mišljenje, da lahko narava sama sebe regulira brez ukrepanja in dodal, da smo v Sloveniji že soočeni s tropi mešancev. Povedal je, da habitatna direktiva govori le o ščitenju zveri na njihovem naravnem območju ter izpostavil nedelovanje zaščitnih ograj v alpskem prostoru in nujnost določitve prioritete za naše podeželje, ki so jo denimo Avstrijci prepoznali v turizmu. Vso podporo prizadevanjem razpravljalcev je izrazil tudi predstavnik Zadružne zveze Slovenije.

Ivan Mavri, predsednik pobude za odstranitev nevarnih zveri, je izpostavil, da na podeželju ne živijo le kmetje, ampak tudi drugi ljudje, ki cenijo svoje kraje, kar dokazuje tudi v zgolj petih dneh zbranih 3000 podpisov podpornikov. Lado Dolenc iz LD Poljane in Marko Gasser iz Železnikov sta bila kritična do Zavoda za gozdove zaradi njihovega neukrepanja, slednji je izpostavil tudi problematičnost njihovega predloga za razširitev osrednjega območja medveda. Da Zavod za gozdove sploh ne upravlja s pravimi podatki o dejanskem številu zveri, je opozoril Janez Demšar iz Škofje Loke. Janez Miklavčič iz LD Poljane pa je izpostavil, da se kljub odrejenemu odstrelu ohranja tri četrtine naravnega letnega prirasta volkov, kar pomeni nadaljnje naglo povečevanje populacije volka.

Rejec Janez Bogataj iz Žetine, ki je letos v domači občini utrpel največ škode zaradi pokola volkov, je bil kritičen do zaščitnih ukrepov, da so težava tudi odškodnine, ki jih do sedaj še ni bilo, predvsem pa gre poudariti njegovo vprašanje: **»Zapadel je prvi sneg, množične sledi volkov so bile le 50, 60 metrov od dvorišča. Bom moral otroka vedno imeti na očeh, ko bo zunaj? Kam nas je to pripeljalo?«**